

Osoba nieletnia – osoba, która w chwili popełnienia czynu zabronionego nie ukończyła 17 r.ż. (zgodnie z KK).

Osoba małoletnia - osoba poniżej 18 r.ż. (zgodnie z KC).

Osoba młodociana - osoba, która w chwili popełnienia czynu zabronionego nie ukończyła 21 lat i w czasie orzekania wyroku, sprawa była w pierwszej instancji 24 lat (zgodnie z KK).

Kodeks cywilny określa odpowiedzialność cywilną, która ma postać majątkowego zadośćuczynienia osobie poszkodowanej.

KC wyróżnia dwie kategorie małoletnich:

- przed ukończeniem 13 r.ż. - nie mają zdolności do czynności prawnych (ich rolę pełnią rodzice bądź prawni opiekunowie dzieci).
- pomiędzy 13 a 18 r.ż. - posiadają ograniczoną zdolność do czynności prawnych. Osoba, która ukończyła 13 lat podlega opisanej niżej karze wg KC.

Kodeks karny - Osoba, która ukończyła 17 lat podlega opisanej karze wg KK.

Kodeks wykroczeń - mówi o czynach o mniejszej/ znikomej społecznej szkodliwości czynów. Osoba, która ukończyła 17 lat podlega opisanej karze wg KW.

Formy cyberprzemocy

Do najczęściej występujących form cyberprzemocy zaliczamy:

- naruszenie wizerunku;
- naruszenie czci – zniesławienie, znieważenie;
- pornografia z udziałem osób małoletnich;
- włamania;
- groźby;
- wulgaryzmy;
- nękanie.

NARUSZENIE WIZERUNKU

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (z dnia 2 kwietnia 1997)

Art. 47.

Każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym.

Konwencja o Prawach Dziecka (z dnia 23 grudnia 1991 r.)

Art. 8

§1. Państwa-Strony podejmują działania mające na celu poszanowanie prawa dziecka do zachowania jego tożsamości, w tym obywatelstwa, nazwiska, stosunków rodzinnych, zgodnych z prawem, z wyłączeniem bezprawnych ingerencji.

§2. W przypadku gdy dziecko zostało bezprawnie pozbawione części lub wszystkich elementów swojej tożsamości, Państwa-Strony okażą właściwą pomoc i ochronę w celu jak najszybszego przywrócenia jego tożsamości.

Kodeks Cywilny (z dnia 23 kwietnia 1964 r.)

Art. 23

Dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach.

Art. 24

§1. Ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

§2. Jeżeli wskutek naruszenia dobra osobistego została wyrządzona szkoda majątkowa, poszkodowany może żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych.

§3. Przepisy powyższe nie uchybiają uprawnieniom przewidzianym w innych przepisach, w szczególności w prawie autorskim oraz w prawie wynalazczym.

Kodeks Karny
(z dnia 2. Sierpnia 1997 r.)

Art. 202

§3. Kto w celu rozpowszechniania produkuje, utrwala lub sprowadza, przechowuje lub posiada albo rozpowszechnia lub prezentuje treści pornograficzne z udziałem małoletniego albo treści pornograficzne związane z prezentowaniem przemocy lub posługiwaniem się zwierzęciem, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 4. Kto utrwala treści pornograficzne z udziałem małoletniego, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 4a. Kto przechowuje, posiada lub uzyskuje dostęp do treści pornograficznych z udziałem małoletniego, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 4b. Kto produkuje, rozpowszechnia, prezentuje, przechowuje lub posiada treści pornograficzne przedstawiające wytworzony albo przetworzony wizerunek małoletniego uczestniczącego w czynności seksualnej podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

DZIAŁANIA
Rozesłanie (e-mailem lub za pośrednictwem telefonu komórkowego, komunikatorów internetowych itp.), umieszczenie (na serwisach społecznościowych, stronach internetowych, blogach itp.) zdjęcia lub filmu bez zgody umieszczonej osoby, w Internecie.
FORMY CYBERPRZEMOCY
Wszelkie działania uwłaczające czyjeś godności - pomówienia, znieważenie drugiej osoby w Internecie bądź przy użyciu nowych technologii komunikacyjnych, użycie wizerunku osoby w celu jej ośmieszenia.
DROGA PRAWNA
<u>Kodeks Cywilny</u>: Naruszenie dóbr osobistych dziecka skutkuje wejściem na cywilną drogę prawną. Jeśli sprawcą jest osoba pełnoletnia można domagać się zaniechania naruszenia, usunięcia skutków naruszenia, zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub wpłaty określonej sumy na wskazany cel społeczny. Sprawę kierujemy do wydziału cywilnego Sądu Rejonowego, właściwego dla sprawy zdarzenia. W zawiadomieniu istnieje konieczność podania sprawcy. <u>Kodeks Karny</u>: szczególnym naruszeniem wizerunku jest zamieszczenie w Internecie zdjęcia/ filmu przedstawiającego nagie dziecko, czyli osoby poniżej 18 roku życia. Przestępstwo rozpowszechniania pornografii z udziałem małoletniego jest ścigane z urzędu. Uprawnienia Policji Dodatkowo policja posiada uprawnienia do przeprowadzenia tzn. prowokacji – na mocy art. 200 oraz art. 200a ustawy o policji z 8 czerwca 2010 roku, w celu wyprzedzenia wystąpienia przestępstwa seksualnego wobec małoletniego. Przedstawiciel policji może podać się na forum internetowym za osobę małoletnią, a następnie sprowokować i nawiązać z nim kontakt. Przepisy gwarantują, że nie

musi dojść do wykorzystania seksualnego dziecka w świecie rzeczywistym, by policja mogła skutecznie ścigać przestępcę.

NARUSZENIE CZCI – ZNIESŁAWIENIE, ZNIEWAŻENIE

Konwencja o Prawach Dziecka (z dnia 23 grudnia 1991 r.)

Art. 8

§1. Państwa-Strony podejmują działania mające na celu poszanowanie prawa dziecka do zachowania jego tożsamości, w tym obywatelstwa, nazwiska, stosunków rodzinnych, zgodnych z prawem, z wyłączeniem bezprawnych ingerencji.

§2. W przypadku gdy dziecko zostało bezprawnie pozbawione części lub wszystkich elementów swojej tożsamości, Państwa-Strony okażą właściwą pomoc i ochronę w celu jak najszybszego przywrócenia jego tożsamości.

Kodeks Karny (z dnia 2. Sierpnia 1997 r.)

Art. 212.

§1. Kto pomawia inną osobę, grupę osób, instytucję, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć ją w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

§2. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 za pomocą środków masowego komunikowania, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§3. W razie skazania za przestępstwo określone w § 1 lub 2 sąd może orzec nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego, Polskiego Czerwonego Krzyża albo na inny cel społeczny wskazany przez pokrzywdzonego.

§4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 odbywa się z oskarżenia prywatnego.

Art. 216

§1. Kto znieważa inną osobę w jej obecności albo choćby pod jej nieobecność, lecz publicznie lub w zamiarze, aby zniewaga do osoby tej dotarła, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

§2. Kto znieważa inną osobę za pomocą środków masowego komunikowania, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§3. Jeżeli zniewagę wywołało wyzywające zachowanie się pokrzywdzonego albo jeżeli pokrzywdzony odpowiedział naruszeniem nietykalności cielesnej lub zniewagą wzajemną, sąd może odstąpić od wymierzenia kary.

§4. W razie skazania za przestępstwo określone w § 2 sąd może orzec nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego, Polskiego Czerwonego Krzyża albo na inny cel społeczny wskazany przez pokrzywdzonego.

§5. Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego.

DZIAŁANIA
Działania w Internecie, uwłaczające godności, stanowiące wyraz lekceważenia, znieważenia, oszczerstwa i pogardy. Użycie wizerunku w celu ośmieszenia bądź wypowiedanie pod adresem osoby drugiego wulgarnych epitetów w celu jego znieważenia.
FORMY CYBERPRZEMOCY
Umieszczenie w Internecie (na stronach internetowych, portalach, blogach itp.) lub rozpowszechnienie (za pomocą komunikatorów, chatów, e-maila, telefonu komórkowego itp.) wizerunku i treści osoby w celu jej ośmieszenia, poniżenia, zniesławienia, znieważenia.
DROGA PRAWNA
<u>Kodeks karny</u>: zniesławienie i zniewaga drugiej osoby jest przestępstwem prywatnoskargowym, co oznacza że sprawa jest założona w momencie sformułowania prywatnego lub za pośrednictwem opiekuna prawnego w przypadku osoby niepełnoletniej) aktu oskarżenia i złożenia go w sądzie rejonowym, wydziale karnym właściwym dla miejsca popełnienia przestępstwa. W sytuacji gdy sprawcą jest osoba poniżej 17 roku życia, sprawą zajmuje się sąd rodzinny i dla nieletnich i tam należy złożyć zawiadomienia o popełnionym czynie. W zawiadomieniu istnieje konieczność podania sprawcy.

WŁAMANIA

Konwencja o Prawach Dziecka (z dnia 23 grudnia 1991 r.)

Art. 16

§1. Żadne dziecko nie będzie podlegało arbitralnej lub bezprawnej ingerencji w sferę jego życia prywatnego, rodzinnego lub domowego czy w korespondencję ani bezprawnym zamachom na jego honor i reputację.

§2. Dziecko ma prawo do ochrony prawnej przeciwko tego rodzaju ingerencji lub zamachom.

Kodeks Karny (z dnia 2. Sierpnia 1997 r.)

Art. 267

§1. Kto bez uprawnienia uzyskuje dostęp do informacji dla niego nieprzeznaczonej, otwierając zamknięte pismo, podłączając się do sieci telekomunikacyjnej lub przełamując albo omijając elektroniczne, magnetyczne, informatyczne lub inne szczególne jej zabezpieczenie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§2. Tej samej karze podlega, kto bez uprawnienia uzyskuje dostęp do całości lub części systemu informatycznego.

§3. Tej samej karze podlega, kto w celu uzyskania informacji, do której nie jest uprawniony, zakłada lub posługuje się urządzeniem podsłuchowym, wizualnym albo innym urządzeniem lub oprogramowaniem.

§4. Tej samej karze podlega, kto informację uzyskaną w sposób określony w § 1-3 ujawnia innej osobie.

§5. Ściganie przestępstwa określonego w § 1-4 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Art. 268a

§1. Kto, nie będąc do tego uprawnionym, niszczy, uszkadza, usuwa, zmienia lub utrudnia dostęp do danych informatycznych albo w istotnym stopniu zakłóca lub uniemożliwia automatyczne przetwarzanie, gromadzenie lub przekazywanie takich danych, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§2. Kto, dopuszczając się czynu określonego w § 1, wyrządza znaczną szkodę majątkową, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§3. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

DZIAŁANIA
Włamanie do miejsca w Internecie strzeżonego hasłem lub inną formą zabezpieczeń.
FORMY CYBERPRZEMOCY
Włamanie na: konto e-mailowe, na bloga, serwis społecznościowy, profil osobisty, lub inne miejsce w posiadane przez osobę trzecią. Włamanie oraz wprowadzenie modyfikacji, niszczenie, usuwanie, utrudnianie dostępu do danych, zmiana ustawień, zmiana hasła, wprowadzenia zmian w wyglądzie strony/profilu, ingerowanie w dane i informacje uzyskane w nielegalny sposób.
DROGA PRAWNA
<u>Kodeks karny</u>: akt włamania jest przestępstwem publicznoskargowym, co oznacza, że pokrzywdzony lub jego przedstawiciel musi złożyć zawiadomienie na policję lub do prokuratury właściwej na miejsce popełnienia zabronionego czynu. W zawiadomieniu nie ma konieczności podawania sprawcy.

GROŻBY

Konwencja o Prawach Dziecka (z dnia 23 grudnia 1991 r.)

Art. 19

§1. Państwa-Strony będą podejmowały wszelkie właściwe kroki w dziedzinie ustawodawczej, administracyjnej, społecznej oraz wychowawczej dla ochrony dziecka przed wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej, krzywdy lub zaniedbania bądź złego traktowania lub wyzysku, w tym wykorzystywania w celach seksualnych, dzieci pozostających pod opieką rodzica(ów), opiekuna(ów) prawnego(ych) lub innej osoby sprawującej opiekę nad dzieckiem.

Kodeks Karny (z dnia 2. Sierpnia 1997 r.)

Art.190

§1. Kto grozi innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę osoby najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadnioną obawę, że będzie spełniona, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Art. 191

§1. Kto stosuje przemoc wobec osoby lub groźbę bezprawną w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§1a. Tej samej karze podlega, kto w celu określonym w § 1 stosuje przemoc innego rodzaju uporczywie lub w sposób istotnie utrudniający innej osobie korzystanie z zajmowanego lokalu mieszkalnego.

DZIAŁANIA
Kierowanie do małoletniego, za pomocą Internetu bądź dostępnych w nim narzędzi, gróźb w celu wyegzekwowania lub zmuszenia ofiary do określonego działania.
FORMY CYBERPRZEMOCY
Przesyłanie gróźb za pomocą telefonu komórkowego, Internetu lub dostępnych w nich narzędzi. Działania wzbudzają faktyczną obawę przed ich popełnieniem
DROGA PRAWNA
<u>Kodeks karny</u> : wyróżniamy dwa rodzaje popełnienia przestępstwa tzn. <i>groźby karalne</i> (groźby popełnienia przestępstwa) i <i>groźby bezprawne</i> (zmuszające odbiorcę do określonego zachowania). Należy zawiadomić policję lub prokuraturę właściwą dla miejsca popełnienia przestępstwa. W toku prowadzenia sprawy trzeba się liczyć z możliwością przesłuchania nieletniego jako osoby pokrzywdzonej i świadka przestępstwa (jednorazowe przesłuchanie w przyjaznym pokoju przesłuchań).

WULGARYZMY

Kodeks Wykroczeń
(20 maja 1971 r.)

Art. 141

Kto w miejscu publicznym umieszcza nieprzyzwoite ogłoszenie, napis lub rysunek albo używa słów nieprzyzwoitych, podlega karze ograniczenia wolności, grzywny do 1.500 złotych albo karze nagany.

DZIAŁANIA
Stosowanie wulgarnych zwrotów oraz nieprzyzwoitych zdjęć, rysunków i innych wytworów w miejscach powszechnie dostępnych dla wszystkich użytkowników Internetu.
FORMY CYBERPRZEMOCY
Nagminne stosowanie wulgarnych zwrotów oraz nieprzyzwoitych zdjęć, rysunków i innych wytworów w miejscach powszechnie dostępnych dla wszystkich użytkowników Internetu.
DROGA PRAWNA
<u>Kodeks wykroczeń</u>: sprawę należy zgłosić na policję. Jeżeli sprawcą wykroczenia jest osoba nieletnia sprawą zajmie się sąd rodzinny i nieletnich, do którego rodzice lub prawni opiekunowie samodzielnie mogą zgłosić sprawę lub po wcześniejszym zgłoszeniu na policję, zrobią to wspomniane służby jeżeli wykryją, że sprawcą jest osoba małoletnia.

NĘKANIE

**Kodeks Karny
(z dnia 2. Sierpnia 1997 r.)**

Art.190a

§1. Kto przez uporczywe nękanie innej osoby lub osoby jej najbliższej wzbudza u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia lub istotnie narusza jej prywatność, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§2. Tej samej karze podlega, kto, podszywając się pod inną osobę, wykorzystuje jej wizerunek lub inne jej dane osobowe w celu wyrządzenia jej szkody majątkowej lub osobistej.

§3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

**Kodeks Wykroczeń
(20 maja 1971 r.)**

Art. 107

Kto w celu dokuczenia innej osobie złośliwie wprowadza ją w błąd lub w inny sposób złośliwie niepokoi, podlega karze ograniczenia wolności, grzywny do 1 500 złotych albo karze nagany.

DZIAŁANIA
Nachalne niepokojenie w celu przestraszenia, dokuczenia lub osiągnięcia wyznaczonego celu.
FORMY CYBERPRZEMOCY
Wielokrotne, nachalne i uporczywe działania nadawcy. Próby kontaktu Internetowego (e-mail, komunikatory, serwisy społecznościowe itp.) lub przez telefon komórkowy (SMS, MSM, głuchofonie itp.). Odbiorca ma poczucie przytłoczenia, osaczenia, strachu a nawet złości.
DROGA PRAWNA
Kodeks wykroczeń: sprawę należy zgłosić na policję. Procedura jest analogiczna jak w przypadku wulgaryzmów.